

Kde je to dno?

BŘETISLAV RYCHLÍK
režisér

DÍŽE

V devadesátých letech minulého století, kdy se vedly vzrušené spory o základní pilíře demokratické společnosti a prognostik Ing. Zeman většit vyhytní komunistů (se kterými teď intrikuje a k nimž se jezdí lísat na sjezd), jsme se opájeli i touto myšlenkou: politika, dosud prováděná muži a ženami, které do jejich funkcí postrčila ona sametová revoluce, bude jednou vykonávána profesionály. Generacemi, které si ve svých politických stranách projdou sítím procedur, ideologických sporů, nejruznějších zápasů a dialogů a vykrystalizují k politice coby profesionální činnosti, službě občanům a státu.

Tyto úvahy se stavěly jako protiklad k Havlově „nepolitické politice“, což byl z kontextu vytřížený pojem, jímž Havla tloukli po hlavě přesně ti, kdo nepochopili jeho varování a zničili politické strany zevnitř. Politické strany dnes skomírají či se bezradně točí v kruhu, protože nezvládnou pochopit hlubinné potřeby a proměny společnosti. O pohybech ve světě nemluví. Slepé, hluché, zahledené do svých zákulisních obchodů, machinací, řízené z pozadí nikým nevolenými šifry z podsvětí, umožnily nástup těch, kteří místo demokracie chtějí stát řídit jako firmu. Takže máme v čele státu oligarchického šifra Andreje Babiše, který vybírá kandidáty na primátora hlavně na základě metodou, jež připomíná víc Putina než západní demokracie.

Ale podstatnější je, že na rozdíl od oněch polistopadových časů – a troufám si napsat od doby, kdy na Hradě seděl statečný a odpovědný prezident – jsme rukojmími zbabělosti politických elit. Ta neschopnost postavit se populistickým náladám (až na čestné výjimky), nahnědlý nacionalismus, ti bezcharakterní obchodníci se strachem, k tomu ta zoufale bezzubá opozice, strach o volební procentička a v důsledku o pelišky... V přímém přenosu sledujeme mytického hada, který požírá vlastní ocas.

Nebožtík Jaroslav Šabata vždycky tvrdil, že společnost se musí štípnout a dostat na dno, aby se mohla odrazit. Štíplí už jsme se? Kde je to dno?

Sherry tančí českou polku

Letní školy slovanských studií lákají do Česka čím dál víc cizinců. Ta nejstarší se letos koná po dvašedesáté

RADIM KOPÁČ

Léto láká k lenošení – ovšem jakého. Třeba zahraniční bohemisty, překladatele a obecně zájemce o český jazyk, kulturu a společnost určitě ne. Přes léto mají vyložené napilno. Nedávno skončil ve Zlíně bohemistický seminář. V plném proudu jsou pak letní školy slovanských studií. Množné číslo je namístě. V Praze je sice tradice nejdelší, letošní ročník je dvašedesátý, ale školí se i jinde: v Brně (letos padesátý druhý ročník), Českých Budějovicích (sedmadvacátý), Olomouci (dvaatřicátý), Plzni (devětatřicátý) a Poděbradech (rovněž devětatřicátý).

Jestliže zájem o češtinu v zahraničí zvolna vadne a bohemistická pracoviště na univerzitách končí nebo se vlévají do širšího řečiště slavistiky, letní školy i bohemistický seminář dělají, co mohou – snaží se, aby čeština po světě nevypadávala ze hry. Aby si držela pozice, když už je jednou, shodou okolností oficiálně právě před sto lety, získala.

Humor a ceny

Bohemistický seminář je samozřejmě komornější akcí. Funguje každoročně od začátku devadesátých let, trvá zhruba týden a domičil má pokaždé jinde: letos mezi červenými batovskými domky, loni v Budějovicích, předloni v Brně a okolí. Účastníků za poslední dva tři roky vydatně přibývalo. Skoro trojnásobně. Letos jich bylo k šedesátce. Jistě i proto, že účast dostávají nově „za odměnu“ laureáti Ceny Susanny Rothové. Ta cena je pojmenována po slavné švýcarské překladatelce, hlavně knih Bohumila Hrabala, a vydvíhuje každoročně víc než desítku překladatelů-začátečnicků z celého světa, od Ukrajiny po Japonsko. Motivace v začátcích je klíčová. Bez ní by sotva došlo k pozdější vrcholy.

Na semináři se od loňska předává ještě jedna cena: Premia Bohemica. Míří sice podobným směrem jako Cena Jiřího Theinera, pro kterou si laureáti jezdí na květnový Svět knihy do Prahy, ale aspoň si ocenění jdou do noty. Letos se to každopádně povedlo: Theinera převzal David Short, Premií pak Robert Pynsent. Jsou stejného ročníku, je jim pětasedmdesát. A působili dlouhé dekady na stejné škole – na School of Slavonic and East European Studies na slavné University College v Londýně.

Cestou na Říp. Zleva: Jana Tomečková, tlumočnice pražské letní školy, Polák Antek Ludwicki a organizátorka kurzů Darina Ivanovová.

FOTO LŠSS

Pynsent se věnoval vědě a historii, od středověku přes Komenského, baroko nebo dekadenci až po ty nejsoučasnější výboje; Short především jazyku a obecně kultuře, případně etiketě.

Oba disponují bravurním smyslem pro suchý humor, oba generují stále podnětné myšlenky: Pynsent živelně, bouřlivě, Short jaks mimochodem, uměřeně, poklidně. (S druhým už Lidové noviny rozhovor přinesly, s prvním brzy přinesou.)

Prarodiče z Moravy

Robert Pynsent se ostatně zúčastnil kdysi i letní školy slovanských studií. Té pražské. Patří k dlouhé řadě slavných a ještě slavnějších světových bohemistů, kteří se do hlavního města za sedmdesát let existence školy vypravili. Jak to, že sedmdesát, když je letošní ročník dvašedesátý? Dějiny školy jsou přetřetí, podobně jako dějiny Československa. Nápad sice přišel ještě za první republiky, jenže druhá světová válka a zejména první pětiletka komunistické totality neměly o podobný podnik zájem. První dva ročníky proběhly v osmačtyřicátém a devětačtyřicátém, třetí až v devětapadesátém, po devítileté pauze. Od té doby ovšem škola nevynechala ani jednou. Takže studenti si v Praze užili ruské a jiné „spřátelené“ okupanty (1968), výroční demonstrace (1969), dusivou normalizaci, dozvuky „listopadového uragánu“ (1990), první měsíce rozpadlého Československa (1993) – a konečně i brutální povodeň, kterou mohli v roce 2002 sledovat přímo z oken „fildy“ na Palachově náměstí.

Za celou éru jich přijelo do Prahy na devět tisíc. V devětapadesátém šestašedesát ze třinácti zemí. Letos sto třicet dva ze sedmatřiceti zemí. V ostatních městech je účast úměrně nižší, třeba v Českých Budějovicích studuje letos čtyřiapadesát žáků. Někteří se vracejí na místo činu, jiní místa po republice střídají. Někteří si pobyt hradí z vlastní kapsy, jiní úspěšně zažádali o stipendium na zdejším ministerstvu školství. Motivace k účasti je ostatně různá: vedle zájmů odborných jsou tu i vazby podminěné nostalgicky, mnozí studenti mají české kořeny. Jako třeba Čechoameričanka Sherry Prasatíková, která v roce 1976 Večerníku

Praha řekla: „Moji prarodiče pocházejí z Moravy, někde od Ostravy. Doma hovoříme česky. Proto rodiče uvítali, když jsem se rozhodla ke studiu českého jazyka. Mám ráda vaši hudbu, operu, tance, folklor. Ráda tančím českou polku.“

Centrum s dlažbou

Vzpomíná se ale nejen na Prahu. Německý slavista Urs Heftrich pamatuje brněnskou školu v létě 1983: „Nádherné byly přednášky profesora Dušana Šlosara. A pak si vzpomínám na jednu brněnskou pivnici, byl horký letní večer, půlhodina před zavíracíku. Dlouhá fronta žízničných lidí, lačnicích po posledním půllitru. A vrchní se najust právě v tuto chvíli ujal čištění sklenic. Velmi pomalu a s pekelnou důkladností. Z těch sklenic se už ten večer nepodařilo nikomu napít – ale byly čisté!“

Těžko říct, jaký má škola bezprostřední vliv na své žáky, ale každopádně motivuje, otvírá kontexty, rozšiřuje obzory. Heftrich je dneska špička ve svém oboru: na heidelbergské univerzitě vede katedru slovanské literární vědy,

(spolu)překládá do němčiny kompletního Holana – a mimochodem loni si z bohemistického semináře odnesl zmíněnou cenu Premia Bohemica.

Podobně další, např. Kim Kyuchin z Jižní Koreje, Žoržeta Čolaková z Bulharska, Giuseppe Dierna z Itálie, Sergej Skorvid z Ruska, Gertraude Zandová z Rakouska nebo Eero Balk z Finska. Co jméno, to pojem – a hlavně rozsáhlé a vrstevnaté dílo, které dělá českému jazyku, české literatuře a kultuře za hranicemi nedocennou službu.

Možná v letní škole slovanských studií ještě dozívá národněobrozenecký duch, možná tu jenom trvá už sedm dekad chut dělat věci dobře a pořádně. Nelze jinak: čeština je malý jazyk a v jazycích velkých sousedů by se rozpusťla raz dva. Takže pečovat o ty, kdo mají zájem, je třeba do posledního detailu: „Upozornění pro dámy: univerzita je v historickém centru s historickou dlažbou – boty na vysokém podpatku nejsou moc praktické a často se ničí.“

Autor je literární a výtvarný kritik

Premiéra s Johnnym Deppem se ruší

LOS ANGELES / PRAHA Premiéra filmu *Město lží*, v němž se mají v hlavních rolích představit Johnny Depp a Forest Whitaker, byla měsíc před plánovaným zářijovým uvedením zrušena. Herec Depp byl již dříve obviněn, že při natáčení snímku verbálně i fyzicky napadl jednoho ze členů štábu, který na něj následně podal žalobu. Depp se v posledních letech potýká s řadou problémů, včetně obvinění z finančních podvodů a z domácího násilí. Nové datum premiéry nebylo zatím oznámeno. Ve filmu *Město lží*, který natočil Brad Furman, hraje Depp detektiva, jenž se snaží objasnit vraždu dvou známých rapérů. Kriminální drama vychází ze skutečných událostí – Tupac Shakur a Notorious B.I.G. byli v letech 1996 a 1997 nezavlečeni na sobě zavraždění, přičemž ani v jednom případě nebyli pachatelé odhaleni. čtk

Detektivka ve stadiu pokusu

Snímek Zdeňka Viktory **Miss Hanoi** má sympatickou ambici ukázat život vietnamské komunity v Česku. Divák ovšem musí tomuto záměru hodně fandit, aby strávil klopotně odvyprávěnou detektivní zápletku.

MARCEL KABÁT

Hlavní hrdinkou je začínající policistka Anh (Ha Thanh Špetlíková), která se musí vypořádat s řešením zločinu, jehož stopy vedou do místní vietnamské komunity a přímo mezi její nejbližší. V severočeském příhraničním městečku je totiž nalezen mrtvý český mladík. Ten byl před několika lety, ještě jako mladistvý, odsouzen za vraždu vietnamské dívky z vlivné ro-

diny, s jejímž bratrem tehdy Anh chodila. Teď to vypadá, že se někdo čerstvě propuštěnému pachateli pomstil.

Případ dostane na starost nerudný kapitán Kříž (David Novotný) z okresní kriminálky a Anh si přibere jako parťačku – zejména kvůli tomu, aby se dorozuměl s Vietnamci. Anh ovšem dokáže mnohem víc než jen překládat a nakonec je to především ona, kdo přijde záhadě na kloub. Stojí ji to ovšem mnoho důvtipu, statečnosti a morálního uvědomění. A výsledek pro ni není žádná výhra.

Energií a odlehčením dodává snímku figura kapitána Kříže – hulváta a rasisty, ale zároveň zkušeného vyšetřovatele. Výkon Davida Novotného je zábavný, a kdyby o pár procent ubral, byl by snad i věrohodný. Těžko se však věří už jen tomu, že vyšetřování zločinu souvisejícího s vietnamskou komunitou dostane přidělený policista naprosto nepodstatný jakýmkoliv po-

Nesourodá dvojice. Ha Thanh Špetlíková s Davidem Novotným.

FOTO FALCON

znatky o Vietnamcích v Česku. Křížovy rasistické vtípky testují odolnost jeho vietnamské kolegyně i vkus diváků, ne vždycky ale dávají v dané situaci smysl – a pů-

sobí pak dost křečovitě. I tak je jiskření mezi Křížem a Anh tím nejlepším na celé *Miss Hanoi*. Ha Thanh Špetlíková drží s Davidem Novotným celkem statečně

krok; o většině ostatního hereckého osazenstva všech národností se dá říci alespoň to, že mu nechybí snaha.

Byl by to docela sympatický a atraktivní způsob, jak může většinová společnost nahlédnout do způsobu života a zvyklostí Vietnamců, jejichž starší generace si oddřela nekonečné hodiny na tržištích a ve večerkách a nyní vkládá naději do svých potomků. To by ale nesměla být detektivní zápletkou vymyšlená a odvyprávěná s až dětinskou naivitou a celý snímek by musel působit jinak než jako trochu delší epizoda průměrného seriálu na Nově.

Miss Hanoi
ČR 2018

Režie: Zdeněk Viktor
Scénář: Zdeněk Viktor, Adéla Kabelková, Marek Grajciar
Hrají: Ha Thanh Špetlíková, David Novotný, Ján Jackuliak, Miroslav Hruška, Chip Nguyen a další
Premiéra 9. 8.